

Patkó Károly (1895-1941)

Nápolyi öböl
(*Hajóépítés a nápolyi öbölben*), 1931.

Tempera, falemez, 84,5x96 cm
Jelezve jobbra lent: Patkó
VÉDETT

Kiállítás:

- Patkó Károly festőművész gyűjteményes kiállítása. Ernst Múzeum CXXV, 1932. január, katalógusszám: 92. (*Nápolyi öböl*)
- A Munkácsy-Céh sorsolással egybekötött V. reprezentatív kiállítása. Ernst Múzeum, 1933. március, katalógusszám: 156. (*Nápolyi öböl*)
- Patkó Károly emlékkiállítás. Nemzeti Szalon, 1941. november 9-23. katalóguson kívül
- Patkó Károly (1895-1941) emlékkiállítása. Magyar Nemzeti Galéria. 1971. szeptember-október, katalógusszám: 12. (*Hajóépítés a nápolyi öbölben*)

Proveniencia:

- Az 1940-es évek elejétől 2001-ig (1954-1976 között a Szépművészeti Múzeumban, illetve a Magyar Nemzeti Galériában elhelyezve) Vayer Lajos művészettörténész, majd Vayer Tamás díszlet- és jelmeztervező tulajdonában

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

Patkó Károly: Torre del Greco-i hajócsok, 1931
(Magyar Nemzeti Galéria)

Patkó Károly: Bárkaépítés, 1930.

Művész és kritikus

Patkó Károly *Nápolyi öböl* című, nagyméretű kompozíciója szerepelt 1941-ben a Nemzeti Szalonban rendezett emlékkiállítás anyagában. Ekkor már Vayer Lajos művészettörténész, a Magyar Nemzeti Múzeumban elhelyezett Történelmi Képcsarnok munkatársának birtokában volt, aki az 1930-as évek közepétől elsősorban történeti ikonográfiával (Pázmány Péter, Szelepcsényi György, Széchenyi István) foglalkozott. E mellett figyelemmel kísérte a kortárs művészeti törekvéseket is, az 1940-es évek elején az Élet - társadalmi, szépirodalmi és tudományos hetilap - művészeti kritikusként rendszeresen beszámolt az aktuális tárlatokról, emlékkiállításokról. Ferenczy Károly, Rippl-Rónai József, Kernstok Károly mellett Szőnyi István, Bernáth Aurél és Aba-Novák Vilmos műveiről írt, igen nagyra tartotta Patkó alkotásait - képünkön kívül *Olasz város (Subiaco)* című temperaképét birtokolta -, a művész halála után több cikkben méltatta munkásságát.

Az itáliai ösztöndíj

A római ösztöndíjasok Gerevich Tibor által kiválasztott első évfolyamába Patkó Aba-Novák Vilmos ajánlására került, többek között Szőnyi István, Molnár-C. Pál, Medveczky Jenő és Kontuly Béla társaságában 1928-31 között volt a Collegium Hungaricumnak otthont adó patinás barokk palota, a Palazzo Falconieri lakója. Pályatársaihoz hasonlóan számára is a legnagyobb élményt az ókori, koraközépkori emlékek és a reneszánsz nagymestereinek alkotásai jelentették. Lenyűgöző hatást tettek rá Giotto, Masaccio és Piero della Francesca reprezentatív freskóciklusai, az ösztöndíjasok közül egyike volt azoknak, kiket leginkább megérintett az olasz kultúra. A klasszikus hagyományok mellett nem kisebb jelentőségű megismerkedése a kortárs művészet alkotásaival. Ezidőben készült képein, különösen aktábrázolásain, műteremjelenetein és csendéletein érezhető leginkább a Novocento klasszicizáló irányzatának képviselői közül Ubaldo Oppi és Felice Casorati festészetének inspirációja

Új technika, új stílus

Róma fordulópontot jelentett: új színlátást, technikát és formafelfogást hozott Patkó számára. A trecento és quattrocento idején készült monumentális freskóciklusok világos színei, könnyedségük és levegősségük hatására elsőként cserélt technikát, az olajfestés helyett temperakísérletekbe kezdett. „Tulajdonképp csak Itáliában fedezte fel a színt és a fényt.” - állapította meg Gerevich Tibor az emlékkiállítás katalógusának bevezetőjében. „Egész színlátása világosabb, derűsebb lett ott, s színeit éppoly szilárdan illesztette a képegységbe, mint formáit. Nagyvonalú stílusa önként vezette a temperához, amelyhez végig hű maradt, s amelyet ő honosított meg a Római Magyar Akadémián.” (Gerevich 1941. 9. oldal). A kortárs kritikus, Jajczay János véleménye szerint Patkó festményeinek „színessége egyik jellegetessége. Színei olyanok, mint ha csiszolt üvegprizmán át vetiténé vásznára. Napfénye tündéri. A sugárzó fény, az árnyék és szín ornamentális szerepet nyernek temperáin.” (Jajczay 1941. 156. oldal).

Utazások az olasz félszigeten

Az ösztöndíjas esztendőik alatt Patkó Aba-Novák társaságában több rövidebb kirándulást és hosszabb utazást tett Róma környékén, illetve Itáliában. Nemcsak Umbria középkori eredetű, műemlékekben gazdag városaiba (Assisi, Perugia, Gubbio), hanem a tenger mellék festői üdülővárosaiba és halászfalvaiba (Cefalu, Torre del Greco, Vietri sul Mare, Minori, Lericci, San Vito) is eljutott. Utazásai során a számos ceruza- és tusvázlat mellett bravúros akvarelleket is készített, e vázlatok nyomán később, már a Collegium Hungaricumban lévő műtermében dolgozta ki falemezre festett, - néha egészen monumentális méretű - temperaképeit, melyeken a napsütötte mediterrán táj, a dombok oldalára felkúszó hegyi városok és tengerparti részletek, a mozgalmas kikötők jelennek meg.

Kikötők - bárkaépítők

Alkotásait az „olasz élet megannyi sajátossága, a hajócsok munkája, a téglagyár mozgalmasága, a bárkajavítás, az agyagszállítás, a bárkavontatás, a mosónők, az akrobaták dinamikus ritmusai ihlették...” - írta Lázár Béla Patkó 1932-es kollekcióját ismertető írásában (Lázár 1932. 4. oldal). A madártávlatból felvett, feszített térszemléletű vedutákhoz kapcsolható *Nápolyi öböl* című festménye, melyen a csábító, sokak által megörökített, emblematisz motívumokkal szemben a széles horizontú, homokos tengerpart egyszerű, néhány elemmel - csupán fabódékkal és félig kész hajótestekkel - tagolt részletét választotta a kompozíció tárgyául. Képünk annak a sorozatnak egy szép példája, melyen a művész a kikötők hétköznapjait, a hajóépítők és halászok munkáját szinte riportszerű pontossággal örökítette meg.

(-ts)

